משנה · אחרונים · עיקר תוספות יום טוב · סדר מועד

עיקר תוספות יום טוב על משנה שקלים

משולם בן יואל כץ, רבי יום טוב ליפמן הלר הלוי

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

עיקר תוספות יום טוב על משנה שקלים

משולם בן יואל כץ, רבי יום טוב ליפמן הלר הלוי

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/עיקר-תוספות-יום-טוב-על-משנה-שקלים/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה 39-202611200317v של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
משנה א 4
משנה ב 4
משנה ג 4
משנה ד 5
משנה ה 5
משנה ו 5
פרק ב 5
משנה א 5
משנה ב 6
משנה ד 6
משנה ה 6
פרק ג 6
משנה א 6
משנה ב 7
משנה ד 7
פרק ד 8
משנה א 8
משנה ב 8
משנה ד 8
משנה ה 8
משנה ו 9
משנה ח 9
משנה ט 9
פרק ה 9
משנה א 9
משנה ב 10
משנה ג 10
משנה ד 11
משנה ו 11
פרק ו 11
משנה א 11
משנה ב 11
משנה ג 11
משנה ד 12
משנה ה 12
משנה ו 12
פרק ז 12
משנה א 12
משנה ב 13
משנה ג 13
משנה ד 13
משנה ה 14
משנה ו 14
משנה ז 14
פרק ח 15
משנה א 15
משנה ב 15
משנה ג 15
משנה ה 15
משנה ז 16
משנה ח 16

פרק א

משנה א

א **הַשְּׁקָלִים**. הֵם אוֹתָם שֶׁאָמַר הַכָּתוּב עֲלֵיהֶם זֶה יִתְּנוּ כָּל הָעוֹבֵר עַל הַפְּקוּדִים. רַמְבַּ"ם:

ב וּבָשָׂר בֶּחָלָב שָׁאנִי, דְּגַלִּי קְרָא בְּהֶדְיָא דְּבָטֵל בְּאֵינוֹ נוֹתֵן טַעַם, דְּדֶרֶךְ בִּשּׁוּל הַיְנוּ דְּאִיכָּא נְתִינַת טַעַם, נִיחָא דְּלֵיכָּא לְמֵילַף מִשּׁוּם דְּחִדּוּשׁ הוּא דְּלֹא נָאֱסַר בְּכָבוּשׁ אֶלָּא דַּוְקָא בִּמְבֻשָּׁל:

ג כְּלוֹמַר לְהָכִי לֹא תָּנֵי דִּבְאַרְבָּעָה עָשָׂר בּוֹ קוֹרִין שְׁאָר עֲיָרוֹת. תּוֹסָפוֹת. וּמִשּׁוּם הָכִי לֹא הֻצְרַךְ לְפָרֵשׁ כֵּן בְּכָלְאַיִם דְּתָנֵי אֵידֵי דְּשָׁקְלִים דְּפְשִׁיטָא הוּא:

ד יְרוּשַׁלְמִי. וְהַכְּוָנָה כִּי כָּל מַה שֶּׁהָיָה מֵאֵלּוּ הַדְּבָרִים תְּלוּיִ וּמְסֻגָּר וְלֹא נִתְעַסְּקוּ בּוֹ, שֶׁמְּזָרְזִין וּמְמַהֲרִין לְהַשְׁלִימוֹ וּלְהַגִּיעוֹ לְתַכְלִיתוֹ מֵחֲצִי חֹדֶשׁ אֲדָר. הָרַמְבַּ"ם. וּבְוַדַּאי מִי שֶׁהָיָה זָרִיז וְהִקְדִּים לַעֲשׂוֹת הֲרֵי זֶה מְשֻׁבָּח:

ה וְהַכֶּסֶף מִשְׁנֶה נִסְתַּפֵּק מִלְּשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם שֶׁכָּתַב דְּבוֹדְקִים עַל הָרְאוּיָה לִשְׁתּוֹת כוּ', דְּאִלּוּ לְהַשְׁקוֹתָהּ לֹא הָיוּ מְאַחֲרִים אוֹתָהּ עַד חֲמִשָּׁה עָשָׂר בַּאֲדָר אֶלָּא בְּכָל יוֹם מַשְׁקִין אוֹתָהּ, אֲבָל בְּפֵרוּשׁוֹ אֵין נִרְאֶה כֵּן אֶלָּא דְּהַשְׁקָאָה עַצְמָהּ נַמִּי. וְזֶה לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם, בֵּית דִּין הָיוּ נִפְנִין לְחַפֵּשׂ עַל צָרְכֵי צִבּוּר כוּ' הַהֶקְדֵּשׁוֹת כוּ' וְגוֹבִים כוּ' כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה כָּל הָעָם עָתִיד לִתֵּן תְּרוּמַת הַשְּׁקָלִים לְחַזֵּק אֶת בֵּית אֱלֹהֵינוּ:

משנה ב

י דִּכְתִיב [עֶזְרָא י] כָּל אֲשֶׁר לֹא יָבֹא לִשְׁלֹשֶׁת יָמִים בַּעֲצַת הַשָּׂרִים וְהַזְּקֵנִים יָחֳרַם כָּל רְכוּשׁוֹ. יְרוּשַׁלְמִי:

משנה ג

ז **שַׁלְחָנוֹת**. שֻׁלְחָן שֵׁם לַשֻּׁלְחָן שֶׁלִּפְנֵי הַשֻּׁלְחָנִי שֶׁמְּקַבֵּל עָלָיו, וְכָךְ קוֹרִין לְחַלְפָנֵי שֻׁלְחָנִי בְּכָל הַמִּשְׁנָה:

ח **לְמַשְׁכֵּן**. כְּלוֹמַר שֶׁמּוֹצִיאִין הָעֲבוֹט מִבֵּיתוֹ. תַּרְגּוּם אִם חָבוֹל תַּחְבֹּל [שְׁמוֹת כב] אִם מַשְׁכֹּנָא תְּסֵב. הָרַמְבַּ"ם. וּמַה שֶּׁכָּתַב מִבֵּיתוֹ הַיְנוּ שֶׁהָיוּ לוֹקְחִים בְּעַל כָּרְחוֹ, וַאֲפִלּוּ כְּסוּתוֹ, וְאֵין כָּאן מְשׁוּם בַּחוּץ תַּעֲמֹד דְּהָכָא מִצְוַת גְּבוֹהַּ עָלָיו, מַה שֶּׁאֵין כֵּן פְּרִיעַת בַּעַל חוֹב אַף עַל גַּב דְּנַמִּי מִצְוָה הִיא אֵין לְמֵדִין מִמֶּנָּה לְמִצְוַת גְּבוֹהַּ:

ט **שׁוּב אֵינוֹ פוֹסֵק**. שֶׁאוֹמְרִין לוֹ מֵאַחַר שֶׁנִּתַּתָּ עָלָיו הַשָּׁנָה שֶׁעָבְרָה וְהֶעֱמַדְתָּ עָלָיו זֹאת הַמִּצְוָה תֵּן עָלָיו תָּמִיד עַד שֶׁיַּגִּיעַ לְעֶשְׂרִים וְלֹא תִּפְסֹק. הָרַמְבַּ"ם. וְנִרְאֶה מִדְּבָרָיו דְּאִם מֵת אָבִיו וְעָדַיִן הוּא קָטָן דְּאֵין חִיּוּב עָלָיו, וּדְלֹא כְּהַר"ב, וְאוּלַי הָר"ב רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁהַחִיּוּב חָל עַל נְכְסֵי הָאָב וּבְשֶׁיִּרְשׁוֹ. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

י וְנִרְאֶה לִי דְּהַיְנוּ דַּרְכֵי שָׁלוֹם, שֶׁאִם לֹא נַחְלֹק לָהֶם כָּבוֹד אֶתּוּ לְאִינְצוּיֵי:

משנה ד

יא כְּדְמָפְרֵשׁ טַעֲמָא בַּיְרוּשַׁלְמִי, דִּכְתִיב כָּל הָעוֹבֵר כוּ', כָּל דְּעָבַר עַל פִּיקּוּדָא יִתֵּן, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַמְבַּ"ם לְעֵיל גַּבֵּי לְוִיִּים, וְאוֹתוֹ מַאן דְּאָמַר שֶׁנִּזְכַּר הוּא נִיהוּ בֶּן בּוּכְרִי דְּהָכָא דְּכֹהֲנִים וּלְוִיִּים שָׁוִין, וְהָכִי נַמִּי הֲוָה מָצֵי לְמֵימַר כָּל לֵוִי, אֶלָּא מִשּׁוּם דְּלֹא מָצֵי לְמֵימַר שֶׁהוֹרְשִׁים כוּ' לְעַצְמָן. תּוֹסָפוֹת:

יב וַהֲרֵי בְּנֵי אַהֲרֹן הִתְפָּקְדוּ כוּ' דִּכְתִיב וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי אַהֲרֹן. וְהָא דְּהֲצְרַךְ לוֹמַר דְּעוֹבֵר בְּיָם סוּף מִשּׁוּם כוּ' שֶׁלֹּא עָבְרוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה אֶלָּא הָיָה הוֹלֵךְ וְעוֹמֵד עַל הַפֶּתַח כְּפֵרוּשׁ רַשִׁ"י בְּחֻמָּשׁ. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ה

יג **אֲבָל כוּ'**. זֶה גֵּרְסַת הָרַ"ב. אֲבָל הָרַמְבַּ"ם לֹא גָּרַס אֲבָל, וְהָכִי גָּרַס וְחַטָּאוֹת כוּ' נְדָרִים מְקַבְּלִין מִיָּדָן וְכוּ', וְזֶה לְשׁוֹנוֹ וּלְפִיכָךְ מְקַבְּלִין מֵהֶן חַטָּאוֹת וַאֲשָׁמוֹת לְפִי שֶׁכֵּיוָן שֶׁהוּא נִתְכַּוֵּן בְּכַפָּרָה אוּלַי יְשׁוּב:

יד **כָּל שֶׁאֵין כוּ'**. פֵּרוּשׁ לַמִּזְבֵּחַ, אַף עַל גַּב דְּנִדָּר וְנִדָּב לְבֶדֶק הַבַּיִת אֵין מְקַבְּלִין מִיָּדָן, וְכֵן הוּא מְפֹרָשׁ כוּ'. וְכֵן נִרְאֶה בַּיְרוּשַׁלְמִי:

משנה ו

טו כְּלוֹמַר כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַמְבַּ"ם קָלְבּוֹן כוּ' שֶׁחֲצָיֵי הַשְּׁקָלִים הַכֹּל צְרִיכִין כוּ' לְפִיכָךְ וּמְצָרֵף שֶׁקֶל בְּשֶׁנֵי חֲצָאִין יִתֵּן לוֹ תּוֹסֶפֶת עַל הַשֶּׁקֶל. אֲבָל הוּא לֹא הִזְכִּיר לְשׁוֹן הֶכְרֵעַ. וְרַשִׁ"י כָּתַב הֶכְרֵעַ וְיֵשׁ אוֹמְרִים חִלּוּף, שֶׁאֵין שְׁנֵי חֲצָאִין יוֹצְאִין בְּסֶלַע בְּלֹא חִלּוּף מֵעֵט. מַשְׁמַע דְּפֵרוּשׁ הֶכְרֵעַ הַיְנוּ תּוֹסֶפֶת בְּעָלְמָא כְּעֵין וְחַיָּב לְהַכְרִיעַ דְּסוֹף פֶּרֶק ו' דְּבָבָא בַּתְרָא. וְכֵן כָּתַב הָרַ"ב סוֹף פֶּרֶק קַמָּא דְּחֻלִּין, וּמִשְׁנָה ג' פֶּרֶק ט' דִּבְכוֹרוֹת. וְכָאן אַרְכְּבֵיהּ אַתְּרֵי רְכֻשֵׁי:

טז וְרִישָׁא דִּתְנַן וְאֵלּוּ שֶׁחַיָּבִין כוּ' הַיְנוּ כְּשֶׁבָּאִין שְׁנַיִם וְנוֹתְנִין שֶׁקֶל שָׁלֵם, וּמְצִיעָתָא הַשּׁוֹקֵל עַל יְדֵי כֹּהֵן כוּ' הַיְנוּ נַמִּי כְּשֶׁשּׁוֹקֵל עַל יָדוֹ וְעַל יְדֵי כֹּהֵן. הָרַמְבַּ"ם:

יז וְטַעַם זֶה מִפְּנֵי שֶׁהָעָם קוֹרִין שְׁקָלִים לַחֲצִי הַסְּלָעִים שֶׁהָיוּ שׁוֹקְלִין בְּכָל שָׁנָה, וְשֶׁקֶל שֶׁל מֹשֶׁה קוֹרִין סֶלַע כְּתַרְגּוּמוֹ. רַמְבַּ"ן:

פרק ב

משנה א

א **שׁוֹפָרוֹת בַּמִּקְדָּשׁ**. פֵּרוּשׁ שְׁנֵי שׁוֹפָרוֹת לִתְקָלִין חַדְתִּין וְלִתְקָלִין עַתִּיקִין [כִּדְלִקַמָּן בְּפֶרֶק ו' מִשְׁנָה ה']. הָרַמְבַּ"ם:

ב **לַשָּׁנָה הַבָּאָה**. אֶלָּא הָרִאשׁוֹנִים יִפְּלוּ לְשִׁקְלֵי שָׁנָה זוֹ וְהָאַחֲרוֹנִים יִפְּלוּ לְשִׁקְלֵי שָׁנָה שֶׁעָבְרָה, כִּדְאָמַר רַב בַּיְרוּשַׁלְמִי. וּפְלִיגֵי אָמוֹרָאֵי, חַד אָמַר הָרִאשׁוֹנִים הֵן אוֹתָן שֶׁנִּגְנְבוּ, וְחַד אָמַר הֵן שֶׁהִגִּיעוּ לְיַד הַגִּזְבָּר תְּחִלָּה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ב

ג אֲבָל זֶה שֶׁעָשָׂה הַמִּצְוָה לֹא מִקְרֵי הֲנָיָה, דְּמִצְוֹת לְאו לֵהָנוֹת נִתְּנוּ. הָרַמְבַּ"ם:

ד דְּאִלּוּ מָעוֹת שֶׁהֻפְרְשׁוּ לְקָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ לֹא פְּסִיקָא לֵיהּ. דְּהָתְנַן בְּמַשְׁנָה ב' פֶּרֶק ג' דִּמְעִילָה דְּמַפְרִישׁ מָעוֹת לִנְזִירוּתוֹ לֹא נֶהֱנִין וְלֹא מוֹעֲלִין, דִּרְאוּיִין לִשְׁלָמִים, וְאֵין מוֹעֲלִין בְּקָדָשִׁים קַלִּים עַד שֶׁיִּזֶּרֶק הַדָּם:

ה מִשּׁוּם דְּשׁוֹגֵג בְּמִעִילָה מְפֹרָשׁ בִּקְרָא בְּפָרָשַׁת וַיִּקְרָא, אֲבָל בְּמֵזִיד בְּמִעִילָה לֹא אִתְפָּרַשׁ בְּהֶדְיָא בִּקְרָא. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ד

י וּקְרָא דִּכְתִיב וְהֶעֱמַדְנוּ עָלֵינוּ מִצְוָה לְתֵת עָלֵינוּ שְׁלִישִׁית הַשֶּׁקֶל בְּשָׁנָה לַעֲבוֹדַת בֵּית אֱלֹהֵינוּ וְגוֹ', דְּרָשׁוּהוּ בַּיְרוּשַׁלְמִי שֶׁאָדָם חַיָּב בְּאַחֲרָיוּת שִׁקְלוֹ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה. וּבַגְּמָרָא דְּבָבָא בַּתְרָא, דְּאֵין פּוֹחֲתִין לְצְדָקָה בְּשָׁנָה פָּחוֹת מִשְּׁלִישִׁית הַשֶּׁקֶל:

משנה ה

יא לְקַמָּן בְּסוֹף פֶּרֶק ו':

יח וְנִרְאֶה לִי דְּרְצוֹנוֹ לוֹמַר לִסְתָם נְזִירִים, דְּאִלּוּ לִנְזִירִים יְדוּעִים מַה לִּי לָרַבִּים מַה לִּי לַיָּחִיד, וְלֶהֱוֵי כְּמוֹתָר עָנִי. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יט **בּוֹנִין לוֹ נֶפֶשׁ**. וְלֹא פֵּרֵשׁ אִם יֵשׁ עוֹד מוֹתָר אִי סְבִירָא לֵיהּ כְּתַנָּא קַמָּא אוֹ כְּרַבִּי מֵאִיר. וּבַיְרוּשַׁלְמִי תָּנֵי בְּשֵׁם רַבִּי נָתָן מוֹתָר הַמֵּת יִבְנֶה לוֹ נֶפֶשׁ עַל קִבְרוֹ, וַיֵּעָשֶׂה לוֹ זִלּוּף עַל גַּבֵּי מִטָּתוֹ, עַד כָּאן. וְנִרְאֶה לִי דִּזְלוּף אֵין שִׁעוּר וְיָכוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ בְּמָמוֹן הַרְבֵּה:

פרק ג

משנה א

א אֲבָל כִּנּוּסוֹם בָּעֲיָרוֹתֵיהֶם בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ נִיסָן, כִּדְאִיתָא בְּפֶרֶק קַמָּא. וּמִיהוּ אֲפִלּוּ לֹא שָׁקְלוּ כְּלָל יֵשׁ לָהֶן חֵלֶק בַּקָּרְבָּנוֹת:

ב וְיֵשׁ לְפָרֵשׁ דְּיוֹם הֶחָג בִּכְלָל אֵלּוּ הַחֲמִשָּׁה עָשָׂר, אֲבָל בִּפְרָס הֶחָג יְחוּל בְּאֶחָד בְּתִשְׁרֵי וְאִי אֶפְשָׁר לְתָרֵם כְּמוֹ שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְעַשֵּׂר כְּדִלְקַמָּן בְּמַתְנִיתִין. וְהָרַמְבַּ"ם כָּתַב וּבְרֹאשׁ חֹדֶשׁ תִּשְׁרֵי קֹדֶם יוֹם טוֹב אוֹ אַחֲרָיו. וּמִיהוּ נוֹכַל לְפָרֵשׁ דַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם קֹדֶם הֶחָג מַמָּשׁ, וְיִהְיֶה יוֹם אַחֲרוֹן שֶׁל אֲדָר וּשְׁלֹשִׁים וַחֲמִשָּׁה לִסְפִירַת הָעֹמֶר וְיוֹם אַחֲרוֹן שֶׁל אֱלוּל:

ג דְּמִצְוָה בְּעָלְמָא הוּא לְעַשֵּׂר בַּהֲמוֹתָיו, דְּהָעֲשִׂירִי קֹדֶשׁ מֵאַחַר שֶׁקָּרָא שֵׁם, אֲבָל הָרְשׁוּת בְּיָדוֹ לְאָכְלוֹ בְּלֹא מַעֲשֵׂר. רַשְׁ"י בְּסוֹף בְּכוֹרוֹת:

ד וְאַף עַל גַּב דְּלִפְנֵי הַזְּמַן יָכוֹל לְעַשֵּׂר כוּ', כֵּיוָן שֶׁקִּבְּעוּ חֲכָמִים זְמַן, דֶּרֶךְ הוּא לְהַמְתִּין עַד הַזְּמַן וּלְעַשֵּׂר הַכֹּל. תּוֹסָפוֹת:

ה קְצָת קָשֶׁה דְּהָא חָסֵר הָאֱמוּרִים שֶׁמַּקְטִירִין, וְיֵשׁ לְפָרֵשׁ דְּלֹא חָסֵר בּוֹ כֶּלֵי הַאי:

משנה ב

ו עַל פִּי הַיְרוּשַׁלְמִי אָמַר כֵּן, כַּמָּה הוּא שִׁעוּרָן שֶׁל שְׁלֹשׁ קֻפּוֹת כוּ' תְּנֵי שְׁלֹשׁ קֻפּוֹת שֶׁל שְׁלֹשׁ שְׁלֹשׁ סְאִין שֶׁל עֶשְׂרִים וְשִׁבְעָה סְאִין. וּלְהָרַמְבַּ"ם תּוֹרְמִין כוּ' דְּמַתְנִיתִין עַל נְטִילַת מָמוֹן מִן הַקֻּפּוֹת הַגְּדוֹלוֹת. תּוֹסָפוֹת:

ז שֶׁמִּצְוָה בָּרִאשׁוֹן, כְּלוֹמַר שֶׁהָרִאשׁוֹן מְשֻׁבָּח כִּדְאִיתָא בְּמָגִלָּה דַּף כ"א:

ח **בְּמִנְעָל כוּ'**. בִּיבָמוֹת דַּף ק"ב מְסַיֵּם בָּהּ, לְפִי שֶׁאֵין נִכְנָסִין בְּמִנְעָל וְסַנְדָּל לָעֲזָרָה. וּפֵרֵשׁ רַשְׁ"י דִּכְתִיב [יְשַׁעְיָה א] מִי בִקֵּשׁ זֹאת מִיָּדְכֶם רְמֹס חֲצֵרָי:

ט **וְאוֹמֵר**. מַאי וְאוֹמֵר כוּ', וְנִרְאֶה לִי דְּאִי מִקְּרָא דְּמִשָּׁה רַבֵּינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם הָוֵה אָמִינָא דְּדֶרֶךְ עֵצָה טוֹבָה הוּא, וַאֲנָן שֶׁצָּרִיךְ תְּנַן. תָּא שְׁמַע וּמְצָא וְגוֹ', שֶׁהוּא לְשׁוֹן צִוּוּי. וּבַיְרוּשַׁלְמִי, אֵיזֶה חָמוּר שֶׁבְּכֻלָּן, וְהָיְיתֶם נְקִיִּם, הַיְנוּ אֲפִלּוּ נְקִיּוֹן בְּעָלְמָא שֶׁהוּא פָּחוֹת מֵחֵן וְשֵׂכֶל טוֹב:

משנה ד

י **שֶׁמָּא כוּ'**. לֹא קָאֵי אַדְּסָמִיךְ לֵיהּ, לֹא הָיָה מְחַפֶּה, אֶלָּא אַרִישָׁא קָאֵי, וּמְחַפֶּה כוּ', כִּדְפֵרֵשׁ הָרַ"ב. אֲבָל לְפֵרוּשׁ הָרַמְבַּ"ם קָאֵי אַדְּסָמִיךְ כוּ', שֶׁהוּא מְפָרֵשׁ עַל פִּי דַּרְכּוֹ שֶׁהָיוּ שָׁם עוֹד שָׁלֹשׁ קֻפּוֹת גְּדוֹלוֹת שֶׁשָּׁם כִּנְסוּ בַּתְּחִלָּה בְּכָל אַחַת תִּשְׁעָה סְאִין, וְקָאָמַר הַתַּנָּא דִּכְשֶׁתּוֹרֵם הַשָּׁלֹשׁ קֻפּוֹת קְטַנּוֹת תּוֹרֵם הַקְּטַנָּה הָאַחַת מֵהַגְּדוֹלָה הָאַחַת וּמְחַפֶּה הַגְּדוֹלָה, וְתוֹרֵם הַשְּׁנִיָּה הַקְּטַנָּה מֵהַשְּׁנִיָּה הַגְּדוֹלָה וְגַם מְחַפֶּה, וְתוֹרֵם הַשְּׁלִישִׁית כוּ' וְלֹא הָיָה מְחַפֶּה, כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה נִכֶּרֶת שֶׁבָּהּ סִיּוּם, וַיַּתְחֵיל מִמֶּנָּהּ בְּפַעַם שְׁנִיָּה כְּשֶׁיִּכָּנֵס קֹדֶם עֲצֶרֶת, וְלֹא יִתְרֹם בְּתְחִלָּה בַּפַּעַם הַהִיא מֵאוֹתָהּ שֶׁתָּרַם כְּבָר בְּתְחִלָּה בַּפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה:

יא פֵּרוּשׁ עַל הַגְּבוּי עַל מַה שֶׁיֵּשׁ בַּלִּשְׁכָּה, וְעַל הַגְּבוּי שֶׁעֲדַיִן לֹא הִגִּיעַ לַלִּשְׁכָּה, וְעַל הֶעָתִיד כוּ'. הָרַמְבַּ"ם:

פרק ד

משנה א

א **שׁוֹמְרֵי סְפִיחִים**. הִקְשׁוּ בַּתּוֹסְפוֹת דְּהָא דְּבָר הַשָּׁמוּר אָסוּר כִּדְתָנַן בְּפֶרֶק ט' דִּשְׁבִיעִית, וְאֵין לְהַקְרִיב לַמִּזְבֵּחַ אֶלָּא דָּבָר הַמֻּתָּר לְיִשְׂרָאֵל. וְתֵרְצוּ שֶׁלֹּא שׁוֹמְרִין אוֹתָהּ אֶלָּא מוֹנְעִין רַגְלֵי בְּהֵמָה מִשָּׁם, וּמוֹדִיעִין לִבְנֵי אָדָם שֶׁהֵם לְצֹרֶךְ:

ב יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת דְּיִתְנַדֵּב לִשְׁמֹר וּשְׁלוּחֵי בֵּית דִּין יְבִיאוּם, וְהַשְׁתָּא לֹא קָנָה לָהֶם מֵעוֹלָם, וְאָפְשָׁר דִּסְבִירָא לֵיהּ לְהָרַ"ב כְּלִישָׁנָא בַּגְּמָרָא בְּסוֹף בָּבָא מְצִיעָא דְּהַבָּטָה בְּהֶפְקֵר קָנְיָא, וַאֲפִלּוּ אִי לֹא קָנְיָא אִי אֶפְשָׁר לַשּׁוֹמֵר שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה מַעֲשֶׂה כָּל דְּהוּ. וְרַבִּי יוֹסֵי סְבִירָא לֵיהּ לֹא חַיְשִׁינַן שֶׁמָּא לֹא יִמְסֹרֵם יָפֶה יָפֶה, וּלְפִיכָךְ קָרֵבִין יָחִיד מִשְׁתַּנֶּה. וַחֲכָמִים סְבִירָא לְהוּ חַיְשִׁינַן. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב. וְעַיֵּן עוֹד:

משנה ב

ג **שָׁבִין קַרְנָיו**. וְאִיכָּא לִסְפּוּקֵי בַּלָּשׁוֹן שֶׁבַּשָּׁעִיר הַנַּעֲשֶׂה בִּפְנִים, וְשֶׁקּוֹשְׁרִין בְּפִתְחוֹ שֶׁל הֵיכָל:

משנה ד

ד לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם, וְקֵיץ שֵׁם לִימוֹת הַחַמָּה, מִלְּשׁוֹן (זְכַרְיָה יד) בַּקַּיִץ וּבַחֹרֶף יִהְיֶה. וּפֵרוּשׁ הַקַּיִץ רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁמְּיַבְּשִׁין הַתְּאֵנִים וְהָעֲנָבִים וְאוֹכְלִין אוֹתָן:

ה וְאַף עַל גַּב דְּאִיכָּא שְׁיָרֵי הַלִּשְׁכָּה עַצְמָהּ, וְאִימָא אוֹתָן שִׁירַיִם, מִשְׁנֵי בַּגְּמָרָא דְּדָרִישׁ הֵ"א דְּהַכֶּסֶף כֶּסֶף הָרִאשׁוֹן, כְּלוֹמַר שֶׁנִּתְּרָם וְלָקוּחַ רִאשׁוֹן, מַה יִּהְיֶה שְׁאָר מְמֶנּוּ, יִהְיֶה לִכְלֵי שָׁרֵת. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ו וְאֵין זֶה מִשְׁתַּכֵּר בְּשֶׁל הֶקְדֵּשׁ, אֶלָּא שֶׁהַהֶקְדֵּשׁ קָרוֹב לְשָׂכָר וְאֵין לוֹ הֶפְסֵד. וְהָרַאֲבַ"ד כָּתַב דְּהָא דְּאֵין מִשְׁתַּכְּרִין כוּ', הֲנֵי מִילֵּי פֵּרוֹת, שֶׁהוּא כְּעֵין גְּנוּת וְהוּא דֶּרֶךְ עֲנִיּוּת, אֲבָל נְסָכִים שֶׁהֵן צָרְכֵי צִבּוּר לוֹקְחִין, וְאִם הוֹתִירוּ, מוֹכְרִין לִיחִידִים:

משנה ה

ז דַּהֲלָכָה לְמֹשֶׁה בְּסִינַי הֵם מִשְׁקַל הַסְּמָנִים. הָרַמְבַּ"ם:

ח וְאַף עַל פִּי שֶׁהָיוּ צְרִיכִין לְמַלְּאוֹת מֵהֶן לְשָׁנִים מְעֻבָּרוֹת, מִכָּל מָקוֹם צְרִיכִין הָיוּ לְחַדֵּשׁ בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ נִיסָן, כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ מִתְרוּמָה חֲדָשָׁה. תּוֹסְפוֹת:

ט דִּבְלֹא חֲלִין אִי אֶפְשָׁר לְפִדּוֹתָהּ מִמְּעוֹת תְּרוּמָה הַחֲדָשָׁה, שֶׁאֵין הֶקְדֵּשׁ מִתְחַלֵּל עַל הֶקְדֵּשׁ. רַשְׁ"י:

י **מִתְּרוּמָה חֲדָשָׁה**. וְאִם תֹּאמַר לְרַבִּי עֲקִיבָא דְּלִקַּמָּן מִשְׁנָה ו' דְּאָמַר הֶקְדֵּשׁ מִתְחַלֵּל עַל הַמְּלָאכָה, לָמָּה לִי כְּלֵי הַאי, יִתְּנוּ הַקְּטֹרֶת מִתְּחִלָּה לָאֲמָנִין בִּשְׂכָרָן. יֵשׁ לוֹמַר הֲנֵי מִילֵּי

בְּקִטֹּרֶת דְּיָחִיד, כְּגוֹן בְּמַקְדִּישׁ נְכָסָיו כוּ', אֲבָל בְּשֶׁל צִבּוּר הֶחְמִירוּ טְפֵי. אִי נַמִּי הָכָא מַיְרֵי בְּשֶׁכַּר פִּטּוּם אֲמְנֵי הַקְּטֹרֶת שֶׁל שָׁנָה חֲדָשָׁה, וְצָרִיךְ לָתֵת לָהֶם מִתְּרוּמָה חֲדָשָׁה. תּוֹסָפוֹת:

משנה ו

יא תּוֹסָפוֹת. וְתֵימָה, דִּבְמִשְׁנָה ח' תְּנַן לְשֶׁיֵּשׁ בָּהֶן יֵינוֹת כוּ' שֶׁיִּמְכְּרוּ כוּ', וּבַיְרוּשַׁלְמִי מוֹקֵי לַהּ בְּמוֹתַר הַקְּטֹרֶת. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

יב וּמַאֲמַר בֶּן עַזַּאי שָׁוֶה לַמַּאֲמָר הַנִּקְדָּם בַּקְּטֹרֶת, וּלְפִיכָךְ אֲנִי אוֹמֵר הֲלָכָה כְּבֶן עַזַּאי. הָרַמְבַּ"ם:

יג **וְחוֹזְרִין כוּ'**. אִתְיָא כְּכֻלֵּי עָלְמָא. וְכֵן הָכִי נַמִּי וְאִם לָאו כוּ' כְּדִלְעֵיל:

משנה ח

יד וְהוּא רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן שַׁמּוּעַ. כֶּסֶף מִשְׁנֶה:

משנה ט

טו וְהוּא מִלָּה עִבְרִית, [מַשְׁלֵי כג] כְּמוֹ שָׁעַר בְּנַפְשׁוֹ. וְעִנְיָנוֹ שֶׁנּוֹתְנִין שִׁעוּר לְאוֹתוֹ דָּבָר. הָרַמְבַּ"ם:

טז **לְסַפֵּק**. שֶׁיִּמְכֹּר לָנוּ כְּדֵי צָרְכֵינוּ. וְסִפּוּק הוּא הַשְׁלָמַת הַצָּרֶךְ, תַּרְגּוּם וּמְצָא לָהֶם הֲיִסַּפְּקוּן לְהוֹן. וְעִבְרִי מַמָּשׁ, [מְלָכִים א כ] אִם יִשְׁפֹּק עֲפַר שֹׁמְרוֹן, בִּמְלֹאת שִׂפְקוֹ [אִיּוֹב כ]. הָרַמְבַּ"ם:

יז וְתַנָּא חָדָא נָקֵט. אִי נַמִּי לְפִי שֶׁהַסֹּלֶת עִקָּר וְהַשֶּׁמֶן טָפֵל שֶׁהוּא נִבְלָל, וְכֵן יַיִן נַמִּי טָפֵל לְאֲכִילָה, הִלְכָךְ נִקְרְאוּ כֻּלָּם בְּשֵׁם סְלָתוֹת:

יח וְאַכַּתִּי קַשְׁיָא, דְּתֵינַח שֶׁהַגִּזְבָּרִין אֵינָם מְחֻיָּבִים לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ הַשָּׁלֹשׁ, לְפִי שֶׁלֹּא מָשְׁכוּ, אֲבָל שֶׁיְּהֵא מְחֻיָּב לְסַפֵּק בְּאַרְבַּע לָאו טַעֲמָא קָאָמַר. אֶלָּא נִרְאֶה שֶׁכֵּן הוּא תְּנַאי בֵּית דִּין, שֶׁיְּהֵא מְחֻיָּב לְסַפֵּק בְּאַרְבַּע כְּפִי הַשַּׁעַר, וְשֶׁלֹּא יִצְטָרְכוּ הַגִּזְבָּרִין לִטְרֹחַ וְלֵילֵךְ לְמוֹכְרִים אֲחֵרִים. וְהֵינוּ נַמִּי טַעֲמָא דְּאַחֲרָיוּת הַהַתְלָעָה וְהַחִמּוּץ עַל הַמְסַפֵּק וַאֲפִלּוּ מָשַׁךְ הַגִּזְבָּר:

פרק ה

משנה א

א שֶׁאִי אֶפְשָׁר שֶׁאֵלּוּ הַגִּזְבָּרִים שֶׁהָיוּ מְמֻנִּים בְּכָל זְמַן הַבַּיִת, דִּבְכָל דּוֹר וָדוֹר הָיוּ מִשְׁתַּנִּים הַמְמֻנִּין. וּמַה שֶּׁכָּתַב שֶׁלֹּא בִּזְמַן אֶחָד הָיוּ, הוּא מֵהַיְרוּשַׁלְמִי. וּסְבָרָא הוּא, שֶׁכֵּיוָן שֶׁמּוֹנָה כָּל הַכְּשֵׁרִים, שֶׁכְּמַעַט נִמְנָע הוּא לוֹמַר שֶׁכָּל הַיּוֹתֵר כְּשֵׁרִים הָיוּ הַכֹּל בְּדוֹר אֶחָד:

ב הוּא דַּעַת הַתּוֹסָפוֹת, דְּעַל שֵׁם מָרְדְּכֵי הָרִאשׁוֹן נִקְרְאוּ הַמְמֻנִּים עַל שְׁמוֹ, לְפִי שֶׁאֵינָם מְמֻנִּים אֶלָּא בְּקִיאִים בַּעֲלֵי שֵׂכֶל וּמַדָּע. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

ג וְדוֹרְשָׁן. כְּדִמְפָרֵשׁ בִּמְנָחוֹת דַּף ס"ד, דַּהֲוָה עָבְדָא בִּתְלַת נָשִׁים דְּאַיְתֵי שְׁלֹשָׁה קִנִּין, חֲדָא אָמְרָה לְזִיבָתִי וַחֲדָא אָמְרָה לְיַמָּתִי וַחֲדָא אָמְרָה לְעוֹנָתִי, סָבוּר מִנָּהּ זִיבָתָהּ זִיבָה מַמָּשׁ כוּ', וּכְלוֹמַר דְּכוּלְהוּ חֲדָא חַטָּאת וַחֲדָא עוֹלָה, אָמַר לְהוּ מָרְדְּכַי שֶׁמָּא בְּזוֹב סְכָנָה שֶׁמָּא בַּיָּם סְכָנָה שֶׁמָּא בְּעֵינָהּ סְכָנָה, בָּדוּק וְאַשְׁכַּח:

ד כְּאוֹתוֹ שֶׁשָּׁנִינוּ שָׁם שֶׁהֵבִיאוּ מֵעֵין סוֹכֵר (וּמַגְנוֹת) [וּמַגְנוֹת] צְרִיפִין. דְּאִלּוּ דְּיַדַּע שִׁבְעִים לָשׁוֹן, כֻּלְּהוּ סַנְהֶדְרִין נַמִּי יְדְעוּ שִׁבְעִים לָשׁוֹן:

ה וְהָרְצוּעָה שֶׁמַּלְקִין בָּהּ נִקְרֵאת פְּקִיעָה, שֶׁאֵינָהּ רְחָבָה בְּרֹאשָׁהּ כִּשְׁאָר רְצוּעוֹת מַלְקוֹת, אֶלָּא מְפֻסֶּקֶת בְּרֹאשָׁהּ לִרְצוּעוֹת דַּקוֹת, כְּדֵי שֶׁיַּרְגִּישׁ בָּהּ יוֹתֵר. וּפְקִיעֵי לְשׁוֹן פִּסּוּק וּסְדָקִים, כְּמוֹ מִבְּלְאֵי כוּ' הָיוּ מַפְקִיעִין, לְשׁוֹן קְרִיעָה. רַשׁ"י. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ו **הַשִּׁיר**. פֵּרוּשׁ הַשִּׁיר שְׁבַּפֶּה. וּפֵרַשׁ רַשׁ"י בֶּן לֵוִי כְּלוֹמַר מִן הַלְוִיִּם:

משנה ב

ז כְּלוֹמַר פּוֹדִים אֶת הַנִּפְדֶּה מֵהֶן וּמוֹצִיאִין אוֹתָן הַדְּבָרִים הָרְאוּיִים לָהֶם לְהוֹצִיאָן. הָרַמְבַּ"ם:

ח וְכוּלְהוּ יָלִיף בַּיְרוּשַׁלְמִי מֵהַקָּרָא [דִּבְרֵי הַיָּמִים ב לא] וַיְחִיאֵל וַעֲזַזְיָהוּ וְנַחַת (גִּזְבָּרִין) וַעֲשָׂאֵל וִירִימוֹת וְיוֹזָבָד וֶאֱלִיאֵל וְיִסְמַכְיָהוּ וּמַחַת וּבְנָיָהוּ (מַרְכוֹלִין) פְּקִידִים מִיַּד כָּנַנְיָהוּ וְשִׁמְעִי אָחִיו (קְתִילוֹקִין), בְּמִפְקַד יְחִזְקִיָּהוּ הַמֶּלֶךְ וַעֲזַרְיָהוּ נְגִיד בֵּית הָאֱלֹהִים, וּפֵרֵשׁ בִּיפֵה מַרְאֶה דְּהָא פְּשִׁיטָא דְּהַגִּזְבָּרִים שְׁלֹשָׁה, שֶׁהֲרֵי מְמוּנִין עַל דָּבָר שֶׁבַּמָּמוֹן דְּבָעֵינַן שְׁלֹשָׁה כְּדִתְנַן בְּסוֹף פֵּאָה, הִלְכָךְ פַּסְקֵיהּ לִקְרָא דִּשְׁלֹשָׁה מִנַּיְהוּ הֵם הַגִּזְבָּרִין וְהַשְּׁאָר הֵם אֲמַרְכָּלִין וְהֵם שִׁבְעָה. וּבְמִנּוּי הַקְּתִילוֹק אִיתָא בַּיְרוּשַׁלְמִי הַמֶּלֶךְ וְכֹהֵן גָּדוֹל כְּשֶׁהוּא חוֹתֵם הַגִּזְבָּר חוֹתֵם וְנוֹתְנוֹ לַאֲמַרְכָּל, אֲמַרְכָּל חוֹתֵם וְנוֹתְנוֹ, לַקְּתִילוֹק, קְתִילוֹק חוֹתֵם וְנוֹתְנוֹ לְכֹהֵן גָּדוֹל, כֹּהֵן גָּדוֹל נוֹתְנוֹ לַמֶּלֶךְ:

ט **חוץ כו'**. וְתֵימַה, דִּפְתַחְיָה שָׁעַל הַקִּנִּין וּנְחוּנְיָא חוֹפֵר שִׁיחִין גַּם כֵּן בְּדָבָר שֶׁבְּמָמוֹן הָיוּ, וְיִחִידִים הֵם:

משנה ג

י לְפִי שֶׁהַחוֹתָמוֹת הָיוּ נוֹתְנִין לְכָל הַבָּא מִן הָעָם, הִצְרִיךְ בֶּן עַזַּאי שֶׁיִּהְיֶה כָּתוּב עֲלֵיהֶם אַרְמִית, כְּדֵי שֶׁהַלּוֹקֵחַ הַחוֹתָם יֵדַע מַה לּוֹקֵחַ. וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין כָּאן חֶשְׁד שֶׁיִּתֵּן לוֹ חוֹתָם פְּחוֹת מִמַּה שֶׁנָּתַן מָעוֹת, מִכָּל מָקוֹם אוּלַי בְּטָעוּת יִתֵּן כָּךְ, וְעַל יְדֵי זֶה שֶׁיָּכוֹל הַלּוֹקֵחַ לְקָרוֹת הַחוֹתָם לֹא יָבֹא לְכָלֵל טָעוּת. אֲבָל בְּמִשְׁנָה ב' פֶּרֶק ג' לֹא פָּלֵיג בֶּן עַזַּאי, מִשּׁוּם דְּסֵימָנֵי הַקֻּפּוֹת לֹא נִמְסְרוּ אֶלָּא לַמֻּמָּנִים עַל כָּךְ, וְהֵם הָיוּ מְגַדּוֹלֵי וַחֲשׁוּבֵי הָעָם, וְהָיוּ מַכִּירִין בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יא **גְּדִי כוּ'**. רְצוֹנוֹ לוֹמַר עִזִּים מִן הַצֹּאן, כִּדְכְתִיב וְאִם מִן הַצֹּאן קָרְבָּנוֹ מִן הַכְּשָׂבִים אוֹ מִן הָעִזִּים, קָאָמַר תַּנָּא דְּשָׁוִין בְּנִסְכֵּיהֶם גְּדוֹלִים וּקְטַנִּים, וְכֵן בְּכִבְשָׂה בֵּין גְּדוֹלָה וּקְטַנָּה, אֲבָל בְּכֶבֶשׂ דַּוְקָא בֶּן שְׁנָתוֹ, דְּאִלּוּ גָּדוֹל נִסְכֵּי אַיִל מֵבִיא, וְהֵינוּ דִּתְנָן חוּץ מִן הָאֵילִים. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יב **חוֹטֶא כוּ'**. שְׁנִסְכֵּיהֶם שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרוֹנוֹת בָּלוּל בְּתִשְׁעָה לֹגִּין כוּ' וּשְׁלֹשׁ רְבִיעִית הַהִין יַיִן [כְּדִתְנַן בְּפֶרֶק ט דִּמְנָחוֹת]:

משנה ד

יג הַתּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב מְפַלְפֵּל לְשִׁיטַת הָרַ"ב אִם הוּא נִיהוּ הַחֲנָוָנִי שֶׁמְּקַבֵּל לְסַפֵּק כוּ' אוֹ הוּא רַק גִּזְבָּר, וּמַסִּיק וּמִכָּל מָקוֹם וַדַּאי שֶׁדִּין זֶה הַמּוֹתָר הוּא בִּכְלָל מוֹתַר נְסָכִים:

משנה ו

יד תַּרְגּוּם קוֹל דְּמָמָה דַּקָּה [מְלָכִים א יט], קַל דְּמִשְׁתַּבְּחִין בַּהֲשַׁאי:

פרק ו

משנה א

א **הָאָרוֹן נִגְנַז**. וְנִרְאֶה לִי דְּאִינָךְ שֶׁלֹּא הִשְׁתַּהֲווּ הַיְתֵרָה, סְבִירָא לְהוּ דְּאָרוֹן גָּלָה לְבָבֶל, וְכִדְדַיְקִינַן בִּגְמָרָא:

משנה ב

ב כְּלוֹמַר בּוֹדֵק הָעֲצִים הַמְּתֻלָּעִים וּמַשְׁלִיכָם. וּבַעַל מוּם כוּ', מִדְּלֹא אָמַר עוֹבֵד. הָרַמְבַּ"ם:

ג בְּיוֹמָא דַּף נ"ד, וּמוֹקֵי הָתָם דִּבְבִית שֵׁנִי הָיָה:

משנה ג

ד שְׁלֹשָׁה עָשָׂר שְׁעָרִים. שֶׁהָיוּ מִשְׁתַּחֲוִים וּמוֹדִים עַל נוֹי הַבִּנְיָן:

ה **שַׁעַר הָעֶלְיוֹן**. לֹא אִתְפָּרַשׁ מֶה הָיָה מְשַׁמֵּשׁ:

ו אִי אֶפְשָׁר לְכַוְּונוֹ, שֶׁהֲרֵי בְּרֵישׁ פִּרְקִין כָּתַב בְּעַצְמוֹ שֶׁלִּשְׁכַּת הָעֵץ בְּמִקְצוֹעַ מִזְרָחִית צְפוֹנִית, וְעוֹד שֶׁאֵלּוּ הַשְּׁעָרִים בְּעֶזְרַת יִשְׂרָאֵל, וּלְעֵיל פֵּרֵשׁ דְּהַלִּשְׁכָּה בְּעֶזְרַת נָשִׁים:

ז פֵּרוּשׁ אַף בַּדְּרוֹם:

ח הוּא אֶחָד מִשַּׁעֲרֵי הַצָּפוֹן, דְּרַבָּנָן קָחַשְׁבֵי לֵיהּ מַהֲנָךְ שְׁלֹשָׁה דִּסְבִירָא לְהוּ דְּבַצָּפוֹן בְּפֶרֶק קַמָּא דְּמִדּוֹת. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ט **וּשְׁנַיִם כוּ'**. וְנִרְאֶה לִי דִּבְכֹתֶל מַעֲרָבִי שֶׁל הָעֶזְרָה הַמַּקֶּפֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָיוּ, וּקְטַנִּים הָיוּ וְלֹא הָיוּ מְשַׁמְּשִׁים כְּלוּם אֶלָּא לְעֵת הַצֹּרֶךְ הַגָּדוֹל. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ד

י וּלְפִי שֶׁשָּׁהוּ זְמַן רַב, שֶׁאֵין אֲפִיָּתָן דּוֹחָה שַׁבָּת, הִלְכָךְ לֹא עָשׂוּ שֶׁל כֶּסֶף, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין עֲנִיּוּת כּוֹ', וְהַיְנוּ נַמִּי טַעֲמָא שֶׁלֹּא יִתְעַפֵּשׁ:

יא **שֶׁמַּעֲלִין כּוֹ'**. תּוֹסָפְתָּא הוּבְאָה בְּרַשִׁ"י מְגִלָּה רֵישׁ פֶּרֶק ג':

יב כְּלוֹמַר וּלְכָךְ לֹא עָשׂוּ שֶׁל כֶּסֶף, וְיִהְיוּ שְׁוִין לְאוֹתָן שֶׁל כֶּבֶשׂ, אֶחָד שֶׁל שִׁישׁ וְאֶחָד שֶׁל כֶּסֶף:

משנה ה

יג **תְּקָלִין חַדְתִּין**. הָכָא כֻּלֵּי עָלְמָא סְבִירָא לְהוּ דַּאֲרָמִית כָּתוּב עֲלֵיהֶן, כְּדֵי שֶׁכָּל הַבָּא לָתֵת מָעוֹת שֶׁיֵּדַע לְהֵיכָן יַטִּילֵנּוּ. אֲבָל לְעֵיל תַּנָּא קַמָּא סָבַר דְּהַמְמֻנֶּה נֶאֱמָן שֶׁיִּתֵּן לוֹ חוֹתָם הָרָאוּי לוֹ, וּלְמַטְעֵי לֹא חַיְשִׁינַן:

יד כְּמַאן דְּמַכְפֵּר יָדֵיהּ בִּגְלִימָא דְּחַבְרֵיהּ, רַשִׁ"י. וְתַרְגּוּם עַל אָכְלָה וּמְחָתָה פִּיהָ [מִשְׁלֵי ל] אָכְלָה וּמְכַפְּרָא פּוּמָהָא:

טו וְכֵן לְנָדָבָה כְּדִתְנַן טַעֲמָא בְּמַתְנִיתִין דִּלְקַמָּן. וְאָשָׁם סְתָם הַיְנוּ דְּגָזְלוֹת וְדִמְעִילוֹת. (וְהוּא הַדִּין דַּחֲרוּפָה וְתָלוּי בִּכְלָל) וְלֹא מְעָרֵב מוֹתַר דִּידֵיהּ בַּהֲדֵי חַטָּאת, וּדְנָזִיר וּמְצֹרָע לֹא מְעָרֵב בַּהֲדֵי אָשָׁם סְתָם, דְּזֶה בֶּן שְׁתֵּי שָׁנִים וְאֵלּוּ בְּנֵי שָׁנָה, וְדִמְצֹרָע וּדְנָזִיר לֹא מְעָרְבֵי בַּהֲדָדֵי, דְּאָשָׁם נָזִיר בָּא לְהַכְשִׁירוֹ לִנְזִירוּת טָהוֹרָה וְאֵין טָעוּן מַתָּן בְּהוֹנוֹת וְלֹא נְסָכִים, וְעוֹד דְּאָשָׁם מְצֹרָע בָּא לְהַתִּירוֹ בַּמַּחֲנֶה. רַשִׁ"י:

משנה ו

טז שֶׁזֶּה קָרְבָּן בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְזֶה קָרְבָּן בִּפְנֵי עַצְמוֹ. דִּתְנַן יוֹמָא פֶּרֶק ב' וּשְׁנַיִם בְּיָדָם שְׁנֵי גְּזִירִים. יְרוּשַׁלְמִי:

יז דְּאֵין לוֹמַר שֶׁיְּבִיאוּ חַטָּאוֹת וַאֲשָׁמוֹת עַצְמָן, וַהֲוֵי נַמִּי לַכֹּהֲנִים, שֶׁנֶּהֱנִים בִּבְשָׂרָם שֶׁאוֹכְלִים, דְּאִם כֵּן מַאי לַכֹּהֲנִים, לַחַטָּאת וְאָשָׁם יִהְיוּ מִבַּעְיָא לֵיהּ, אֶלָּא בְּעוֹלָה דְּעוֹרָהּ לַכֹּהֲנִים כּוֹ', וְלֹא יוּבָא בֵּית ה' כְּלוֹמַר לְבֶדֶק הַבַּיִת:

פרק ז

משנה א

א דְּרֹב נַמִּי דְּאוֹרַיְתָא, דִּכְתִיב [שְׁמוֹת כג] אַחֲרֵי רַבִּים לְהַטּוֹת. וְהָא דְּאָמַר קְרָא וְהָעִיר הַקְּרוֹבָה, בִּדְלֵיכָא דִּנְפִישָׁא מִינַּהּ, וּלְרֻבָּא דְּעָלְמָא נַמִּי לֵיכָּא לְמֵיחָשׁ, כְּגוֹן שֶׁיּוֹשֶׁבֶת בֵּין הֶהָרִים, דְּאֵין דֶּרֶךְ רוֹצְחִים לָבֹא מִמְּקוֹמוֹת אֲחֵרִים לְכָאן. גְּמָרָא:

משנה ב

ב בְּטוֹבַת הֶנָאָה. רַשִׁ"י. וְנִמּוּקוֹ עִמּוֹ, דְּהָא קַיְמָא לַן מַתָּנָה כְּמֶכֶר לְעִנְיַן מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְאָסוּר:

ג דְּכַמָּה בְּנֵי אָדָם עוֹמְדִים עַל בְּהֵמָה אַחַת לִקְנוֹת. תּוֹסָפוֹת:

ד **בְּהַר הַבַּיִת חֻלִּין**. וְאִם תֹּאמַר לַפֵּרוּשׁ הָרִאשׁוֹן שֶׁל הָרַ"ב בְּסוֹף בְּרָכוֹת דַּאֲפוּנְדָתוֹ אֵזוֹר חֻלּוֹל שֶׁנּוֹתְנִין בּוֹ מָעוֹת, וּתְנַן שֶׁלֹּא יִכָּנֵס בּוֹ לְהַר הַבַּיִת, וְאִם כֵּן מִסְתָּמָא שֶׁל הֶקְדֵּשׁ הֵן וְנָפְלוּ מִן הַמְּבִיאִים שִׁקְלֵיהֶן לִלְשָׁכָה. תֵּרְצוּ הַתּוֹסָפוֹת דְּאֵין אִסּוּר לְכָנֵס אֶלָּא בְּמָעוֹת הַצְּרוּרִים, דְּנִרְאֶה שֶׁנּוֹשֵׂא אוֹתָם לִסְחוֹרָה וּגְנַאי הוּא, וּבְעִנְיָן זֶה אֲפִלּוּ שֶׁל הֶקְדֵּשׁ אָסוּר. אֲבָל בְּיָדוֹ אֲפִלּוּ הֵם שֶׁל חֻלִּין מֻתָּר לִכָּנֵס. וְאִם תֹּאמַר אַכַּתִּי נֵימָא דְּשֶׁל תְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה הֵן, תֵּרֵץ הָרַמְבַּ"ם חֲזָקָה דְּאֵין הַכֹּהֵן מוֹצִיא מָעוֹת מֵהַלִּשְׁכָּה עַד שֶׁהוּא מְחַלְּלָן עַל הַבְּהֵמָה, וְכָל מַה שֶּׁיִּפֹּל מִמֶּנּוּ חֻלִּין הוּא, מַה שֶּׁאַחַר כָּךְ הוֹצִיאוּהוּ מִן הַלִּשְׁכָּה:

משנה ג

ה שֶׁדִּין אֲכִילַת שְׁנֵיהֶם שָׁוִים:

ו וְאִם הִיא עוֹלָה אֵין צָרִיךְ לָזֶה שֶׁהִיא כֻּלָּהּ כְּלִיל לְאִשִּׁים, וְאִם הִיא חַטָּאת נִפְסְלוּ בְּלֵאוֹ הָכִי, שֶׁמָּא לָנוּ. וְהָרַמְבַּ"ם לֹא כָּתַב אֶלָּא מִפְּנֵי חֲשַׁשׁ שֶׁמָּא עָבַר זְמַנּוֹ. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

ז כְּלוֹמַר אַף עַל פִּי שֶׁהַשְּׁלָמִים אֲסוּרִים בַּאֲכִילָה מִתְּחִלַּת לֵיל שְׁלִישִׁי, עִבּוּר צוּרְתּוֹ אֵינוֹ אֶלָּא בְּיוֹם שְׁלִישִׁי. כִּדְיָלְפִינַן בִּזְבָחִים:

ח וּמִסְתַּבְּרָא דַּאֲפִלּוּ מְעוּט נָכְרִים קָאָמַר. וְכֵן כָּתַב הָרַמְבַּ"ם, כִּי הָעִקָּר אֲצְלֵנוּ בָּשָׂר שֶׁנִּתְעַלֵּם מִן הָעַיִן אָסוּר וְהַיְנוּ כָּרֵב. וְקָשֶׁה דְּאִם כֵּן בְּלֹא אֵינוֹ יְהוּדִי אִם הוּא בְּמָקוֹם שֶׁהָעוֹרְבִים מְצוּיִים אָסוּר, וְצָרִיךְ עִיּוּן. וְעוֹד הָא הָרַ"ב פָּסַק דְּלֹא כְּרֵב. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ד

ט **זְכָרִים עוֹלוֹת**. וְדִלְמָא זֶבַח שְׁלָמִים (תּוֹדָה) הֵן, וְאֵיךְ מַקְרִיב הָאֲבָרִים, וּמַסִּיק דְּמַמְתִּין לָהּ עַד שֶׁתּוּמָם, וּמֵיתֵי שְׁתֵּי בְּהֵמוֹת וּמַתָּנָה, וּמֵיתֵי נַמִּי תּוֹדָה וְלֶחֶם. וְדִלְמָא אָשָׁם הוּא, אָשָׁם בֶּן שְׁתֵּי שָׁנִים וְאִשְׁתַּכַּח בֶּן שָׁנָה. וְדִלְמָא אָשָׁם מְצֹרָע וְנָזִיר הוּא, לֹא שְׁכִיחֵי. וְדִלְמָא פֶּסַח הוּא, בִּזְמַנּוֹ מִזְּהַר זְהִירֵי בֵּיהּ, וְשֶׁלֹּא בִּזְמַנּוֹ שְׁלָמִים הוּא. וְדִלְמָא בְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר הוּא, לְמַאי הִלְכְתָא, לְמֵיכְלִינְהוּ בְּמוּמָן, הָכִי נַמִּי בְּמוּמָן תִּתְאֲכֵל. גְּמָרָא קְדוּשִׁין דַּף נ"ה:

י **שְׁלָמִים**. דִּלְמָא תּוֹדָה הִיא (כוּ' כְּדִלְעֵיל) שֶׁעֲבָרָהּ שְׁנָתָהּ, לֹא שְׁכִיחַ. אִשְׁתַּכַּח בַּת שְׁנָתָהּ מַאי, אָמַר אַבַּיֵי בַּת שְׁנָתָהּ כְּחַטָּאת וַדַּאי, כּוֹנָסָה לְכִפָּה וְהִיא מֵתָה מֵאֵלֶיהָ. גְּמָרָא שָׁם. וְכֵן פָּסַק הָרַמְבַּ"ם:

יא וְאֵין לְהַשְׁהוֹתָהּ אֶצְלוֹ עַד שֶׁיָּבֹא, דַּהֲוֵי דָּבָר שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה וְאוֹכֵל, דְּיִמָּכֵר [כְּדִתְנַן בָּבָא מְצִיעָא פ"ב מ"ז], וּבְקָדָשִׁים אִי אֶפְשָׁר לְהִמָּכֵר:

משנה ה

יב **מִשֶּׁל צִבּוּר**. וּבְכָל מָקוֹם שֶׁאוֹמֵר מִשֶּׁל צִבּוּר הַכַּוָּנָה בּוֹ שֶׁיָּבֹא מִתְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ו

יג **שֶׁשָּׁלַח עוֹלָתוֹ**. כְּרַבִּי עֲקִיבָא דִּסְבִירָא לֵיהּ דְּאֵין מְקַבְּלִין מֵהֶן אֶלָּא עוֹלָה, וּתְנַן הָכָא דִּנְסָכִין קָרֵבִין מִשֶּׁלּוֹ, וְעוֹלָה וְכָל חֲבֶרְתָּהּ קָאָמַר, דְּהַיְנוּ נְסָכִים, אֲבָל נְסָכִים לְחוּדַיְהוּ לֹא, כִּדְאִיתָא בְּמְנָחוֹת דַּף ע"ג:

יד **מִמְּדִינַת הַיָּם**. דִּבְּרוּ חֲכָמִים בַּהֹוֶה, דִּבְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בִּזְמַן הַבַּיִת לֹא שְׁכִיחֵי נָכְרִים כְּלֵי הַאי:

טו **וְכֵן גֵּר**. דְּאִלּוּ יִשְׂרָאֵל הֲוֵי מַקְרְבֵי יוֹרְשָׁיו נְסָכִים. רַשְׁ"י:

טז **יֵשׁ לוֹ נְסָכִים**. שֶׁהִפְרִישָׁן בְּחַיָּיו. דִּלְאַחַר מִיתָה הֲוֵי הַכֹּל הֶפְקֵר. תּוֹסְפוֹת:

יז **וּתְנַאי בֵּית דִּין הוּא**. הוֹאִיל וְזֶה אֵינוֹ תְּנַאי בֵּית דִּין מַמָּשׁ, אֶלָּא דְּאוֹקְמוּהוּ אַדְּאוֹרַיְתָא כִּדְפֵרֵשׁ הָרַ"ב, וְעוֹד דְּרַבִּי יְהוּדָה פְּלִיג, דִּקְדֵק הַתַּנָּא לַחֲזֹר וְלִשְׁנוֹת וּתְנַאי בֵּית דִּין:

יח וְיכוֹלִין לְתַקֵּן כֵּן, לְפִי דְּאַדַּעְתָּא דְּהָכִי מְמַנִּין כֹּהֵן גָּדוֹל, שֶׁיִּהְיוּ נְכָסָיו מְשֻׁעְבָּדִים, שֶׁאִם יָמוּת שֶׁיּוֹרְשָׁיו יִתְּנוּ מִנְּכָסָיו הַחֲבִיתִין, דְּוַדַּאי מִסְתַּבְּרָא דְּאִם לֹא יָרְשׁוּ שֶׁלֹּא יִהְיוּ מְחַיָּבִים לְהָבִיא מִבֵּיתָם, וּלְהָכִי קָרֵי לְהוּ יוֹרְשִׁים:

יט **וּשְׁלֵמָה כוּ'**. מַסְקִינַן בִּגְמָרָא סוֹף פֶּרֶק ד' דִּמְנָחוֹת דְּבֵין בַּבֹּקֶר בֵּין בָּעֶרֶב, וְאֵין כּוֹפְלִין שַׁמְנָהּ וּלְבוֹנָתָהּ:

משנה ז

כ בְּתוֹרַת כֹּהֲנִים וּבִמְנָחוֹת דַּף כ"א:

כא וְקָא עַבְדֵי מִנֵּיהּ לְמַכְתָּן, פֵּרֵשׁ רַשְׁ"י דְּאֵפֶר מְרַפֵּא מַכָּה:

כב וְצָרִיךְ לוֹמַר דְּתַקָּנַת נְבִיאִים רִאשׁוֹנִים בַּמַּעֲמָדוֹת קָאֵי נַמִּי אַקָּרְבָּנוֹת יָחִיד כְּגוֹן הַקִּנִּין, דְּאִי לָאו הָכִי הֵיאַךְ קָרְבָּנוֹ שֶׁל אָדָם קָרֵב וְהוּא אֵינוֹ עוֹמֵד עַל גַּבָּיו, כְּדִתְנַן בְּמִשְׁנָה ב' פֶּרֶק ד' דְּתַעֲנִית:

פרק ח

משנה א

א **בִּירוּשָׁלַיִם כו'**. דְּאִלּוּ חוּץ לִירוּשָׁלַיִם גָּזְרוּ עַל סְפֵק רַקִּין, כְּדִתְנַן בְּמַשְׁנָה ה' פֶּרֶק ד' דְּטָהֳרוֹת:

ב כִּי הָעִקָּר אָצְלֵנוּ כָּל יִשְׂרָאֵל חֲבֵרִים בָּרָגֶל. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ב

ג **בִּירוּשָׁלַיִם**. דְּחוּץ לִירוּשָׁלַיִם גָּזְרוּ, כְּדִתְנַן פֶּרֶק ד' דְּטָהֳרוֹת:

ד **דֶּרֶךְ יְרִידָה**. הָא דְּכָל הָעִיר טְהוֹרִין. וְדִתְנַן דֶּרֶךְ עֲלִיָּה טְהוֹרִים, דַּיֵּק הָכִי, הָא דְּגָזְתָה טְמֵאִים, פֵּרוּשׁ מְבוֹאוֹת קְטַנּוֹת שֶׁהָיוּ סָמוּךְ לְדֶרֶךְ יְרִידָה וַעֲלִיָּה, וּפְעָמִים שֶׁהָיוּ יוֹרְדִין דֶּרֶךְ אוֹתָן מְבוֹאוֹת וּפְעָמִים עוֹלִין, וְהַנָּהוּ טְמֵאִים מִסָּפֵק. גְּמָרָא פְּסָחִים דַּף י"ט:

ה וְצָרִיךְ לוֹמַר דִּירִידָה לְבֵית הַטְּבִילָה לֹא הָוֵי הוֹכָחָה כֵּלֵי הָאי כְּמוֹ אֶמְצַע הַדֶּרֶךְ לְעִנְיַן זָבִים, דִּלְעֵיל מוֹדֶה רַבִּי יוֹסֵי דְּגָזְרוּ:

ו וְזֶה הַשֵּׁם מְגֻזֶּרֶת [שְׁפָטִים ט] וַתִּרֶץ אֶת גַּלְגָּלְתּוֹ. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ג

ז וְהָא לֹא חַיְשִׁינַן שֶׁמָּא אָבְדָה לוֹ וֶה יָמִים רַבִּים. דְּוַדַּאי הַיּוֹם נָפְלָה מִמֶּנּוּ, דְּמִתּוֹךְ שֶׁבִּשְׁעַת הָרֶגֶל הָעָם רַב, אֵין שׁוֹהֶה שָׁם בִּמְקוֹם נְפִילָתוֹ שֶׁלֹּא תִמָּצֵא. רַשְׁ"י:

ח לְפֵרוּשׁוֹ לָשׁוֹן שׁוֹנֶה נִיחָא טְפֵי. כֶּסֶף מִשְׁנֶה. טַעֲמוֹ לְפִי שֶׁאֵין רָאוּי לִקְרֹא לְזוֹ הַטְּבִילָה שְׁנִיָּה, כֵּיוָן שֶׁלֹּא יָדְעָנוּ שֶׁרִאשׁוֹנָה קָדְמָה לָהּ בְּוַדַּאי:

ט דְּמִצְוָה לְכָל יִשְׂרָאֵל לְהִתְעַסֵּק בּוֹ. רַשְׁ"י. לְפִי שֶׁאֵין כְּבוֹד הַנָּשִׂיא בְּיוֹרְשִׁים וּקְרוֹבִים, אֶלָּא בְּכָל אָדָם, שֶׁיִּתְעַסְּקוּ בּוֹ הַכֹּל כִּקְרוֹבִים וְיִטַּמְּאוּ לוֹ. הָרַמְבַּ"ם:

י דְּגַם כֵּן יָכוֹל לִשְׁחֹט בּוֹ אִם יִרְצֶה. וּלְשׁוֹן רַשְׁ"י לְעֵיל, וְרֶבֶן אֵינָן לִשְׁחִיטָה אֶלָּא לְחִתּוּךְ:

יא אִם נִפְרַשׁ דְּהָכָא בַּקּוֹפִיץ נִיחָא, דִּבְאַרְבָּעָה עָשָׂר שֶׁאֵינוֹ חָל בְּשַׁבָּת שׁוֹנֶה וּמַטְבִּיל, קָא מַשְׁמַע לָן דְּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר שׁוֹחֵט בָּהּ מִיָּד כוּ'. וְנִרְאֶה לִי דְּמִשּׁוּם הָכִי הֵכְרַח רַשְׁ"י (דְּהַיְנוּ רַבּוֹתַי שֶׁכָּתַב הָרַ"ב) לְפָרֵשׁ בָּבָא דְּחָל אַרְבָּעָה עָשָׂר כוּ' בְּקוֹפִיץ:

משנה ה

יב כְּדִתְנַן בְּמִשְׁנָה ו' פֶּרֶק ג' דְּמִדּוֹת. וּמִיהוּ בְּפֶרֶק ד' מִשְׁנָה ו' תְּנַן דְּגָבְהוֹ שֶׁל הֵיכָל נַמִּי אַרְבָּעִים אַמָּה, וּבְמִשְׁנָה ז' דְּרָחְבּוֹ עֶשְׂרִים, וְנִמְצָא דִּרְחַב קָדְשֵׁי קָדָשִׁים עֶשְׂרִים וְגָבְהוֹ אַרְבָּעִים. וְאִם כֵּן יֵשׁ לְפָרֵשׁ נַמִּי אַפָּרְכָת הַדְּבִיר. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יג וְהַמְפָרֵשׁ בְּמַסֶּכֶת תָּמִיד פֵּרֵשׁ נְעָרוֹת שֶׁלֹּא בָּאוּ עֲדַיִן לְכְלָל נְדוּת מִתְעַסְּקוֹת בּוֹ, שֶׁרוֹצִים לַעֲסֹק בּוֹ בְּטָהֳרָה:

משנה ז

יד לְאוֹ כֻּלֵּי עָלְמָא סְבִירָא לְהוּ הָכִי, שֶׁהֲרֵי כְּלָל זֶה מָסַר בְּיָדֵינוּ הָרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק י' מֵהִלְכוֹת אֲבוֹת הַטֻּמְאוֹת, דְּהָאֳכָלִין יִהְיוּ רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי מִדִּבְרֵי תוֹרָה, שֶׁהָאָדָם אוֹ הַכְּלִי שֶׁהוּא רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה אִם נָגַע בְּאֹכֶל עֲשָׂאָהוּ שֵׁנִי. אֶלָּא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הוּא דְּסְבִירָא לֵיהּ הָכִי, וְלֹא קַיְמָא לָן כְּוָתֵיהּ. וּבַיְרוּשַׁלְמִי פְּלִיגִי בַּר קַפָּרָא וְרַבִּי יוֹחָנָן, בַּר קַפָּרָא סְבִירָא לֵיהּ דְּבַר תּוֹרָה אַב הַטֻּמְאָה וּוְלַד הַטֻּמְאָה מִדִּבְרֵיהֶם, וְרַבִּי יוֹחָנָן אוֹמֵר בֵּין בָּזֶה בֵּין בָּזֶה מִדִּבְרֵי תוֹרָה:

משנה ח

טו כָּךְ הוּא גִּרְסָתוֹ. וְגִרְסַת הַסֵּפֶר, בַּמִּזְרָח. וּבְשֶׁל מוּסָפִים לְהֵפֶךְ. וְרַשְׁ"י גָּרַס כְּגִרְסַת הַסֵּפֶר, וְעַיֵּן שָׁם טַעֲמוֹ. וְהַתּוֹסְפוֹת וְהַמְפָרֵשׁ גָּרְסֵי כְּגִרְסַת הָרַ"ב, דְּלְהָכִי נִתְנוּם לְאֶבְרֵי תָּמִיד בַּמַּעֲרָב, לְפִי שֶׁהַמַּעֲרָכָה שֶׁעַל הַמִּזְבֵּחַ הוּא לְמִזְרָחוֹ, לְכָךְ נוֹתְנִים הָאֵבָרִים בְּמַעֲרָבוֹ שֶׁל כֶּבֶשׂ, לְפָנוֹת מְקוֹם הֲלִיכָתָם כְּשֶׁיּוֹלִיכוּם אַחַר כָּךְ לְרֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ עַל הַמַּעֲרָכָה שֶׁהִיא בַּמִּזְרָח:

טז **מִלְמַטָּה**. הָכִי גָּרַס רַשְׁ"י. וּפֵרַשׁ שֶׁל רֹאשֵׁי חֳדָשִׁים, אֵבָרִים שֶׁל מוּסְפֵי רֹאשֵׁי חֳדָשִׁים נִתְּנִין הָיוּ בַּכֶּבֶשׂ סָמוּךְ לְכַרְכֹּב הַמִּזְבֵּחַ לְמַטָּה הֵימֶנּוּ מְעַט, דְּהַיְנוּ בַּחֲצִי הָעֶלְיוֹן שֶׁל הַכֶּבֶשׂ, שֶׁכָּל הַכֶּבֶשׂ אָרְכּוֹ שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם, וְאֵינוֹ מְשֻׁפָּע וְעוֹלֶה אֶלָּא תֵּשַׁע אַמּוֹת, שֵׁשׁ אַמּוֹת מִן הָאָרֶץ לַסּוֹבֵב וְשָׁלֹשׁ מִן הַסּוֹבֵב וּלְמַעְלָה, נִמְצְאוּ שְׁנֵי שְׁלִישֵׁי אֹרֶךְ הַכֶּבֶשׂ מִן הָאָרֶץ לַסּוֹבֵב. וְגִרְסַת הָרַ"ב מִלְמַעְלָה, עַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב. וְלִשְׁתֵּי הַגִּרְסָאוֹת טַעֲמָא דְּעָבְדִינַן שִׁנּוּי בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ מִפְּרָט בַּגְּמָרָא דְּסָכָּה, לְיַדַּע שֶׁהַקְּבָע רֹאשׁ חֹדֶשׁ בִּזְמַנּוֹ. וּפֵרַשׁ רַשְׁ"י הַאי חֲשִׁיבוּתָא עָבְדִינַן לֵיהּ לְהֶכֵּירָא שֶׁיַּכִּירוּ דְּפְשִׁיטָא לְהוּ לְבֵית דִּין שֶׁקִּדְּשׁוּהוּ כְּהִלְכָתוֹ וְלֹא יְגַמְגֵּם לֵב אָדָם עָלָיו, דְּרֹב בְּנֵי אָדָם לֹא רָאוּ חִדּוּשׁ הַלְּבָנָה:

יז וַאֲנִי לְמַדְתִּי טַעֲמוֹ מִלְּשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם שֶׁסִּיֵּם וְאָמַר, אֲבָל אִם הִקְדִּישָׁן הַכֹּהֵן אַחַר שֶׁבָּא לְיָדוֹ וַהֲרֵי הֵם שֶׁלּוֹ יָכוֹל לְהַקְדִּישָׁן. אֲבָל שְׁקָלִים דְּלַמִּזְבֵּחַ יָכוֹל לְהַקְדִּישׁ, כְּדִתְנַן בְּמִשְׁנָה ז' פֶּרֶק ח' דַּעֲרָכִין דְּמַקְדִּישׁ אָדָם קָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב. וְעַיֵּן עוֹד: